

Csonka Ferenc atya, “Feri bácsi” (1924-1986) “emberhalász” katakombacserkész pap

Jellemformáló erejénél fogva a Lord Baden-Powell által 1908-ban alapított cserkészzet fontos szerepet játszott az ifjúság nevelésében. Egyeneslelkűség, igazmondás, kötelességtudás, Isten, Haza és az embertársak szeretete, a természet, a sport és a zene szeretete, a testi és lelki tisztaság, mások segítése, mind szerepelnek a cserkész törvényekben megfogalmazott követelmények között. A magyar cserkészmozgalmat ugyan 1919-ben, a kommün alatt betiltották, de a két világháború között virágzott. 1945-től elkezdődött a rendszer „szovjetizálása” és már ekkor elhatározták a cserkészzet betiltását. Ebben az új világban az ifjúság átnevelése kulcsfontosságú lett. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet alelnökének nyomására 1946-ban betiltották a magyar cserkésztevényt, majd kollaboránsok részvételével egy alternatív cserkészszövetséget szerveztek, amit végül 1948-ban beolvasztottak az új úttörő mozgalomba. 1948 után már végképp megszűnt minden legális lehetőség a cserkészmunka folytatására, és így lett Csonka Ferenc atya az állami hatalom elől rejtett mozgalomnak, a katakombacserkészzetnek emblemikus alakja, az egyik legeredményesebb és fáradhatatlan apostola.

Csonka Ferenc 1924. július 19-án született Pécsen. Már fiatalon bekapcsolódott a 217. sz. Keresztény Munkás Ifjúsági Cserkészcsapat tevékenységébe. 1944-ben érettségizett, 1949-ben szentelték pappá. 1954 októberétől a Pécsi Belvárosi Templom káplánja és a püspökség adminisztrátora. 1956. november 2-án a pécsi cserkészkerület egyik újjászervezője. 1956 után, lelkészi munkája mellett, szinte még intenzívebben folytatta cserkész nevelő és szervező tevékenységét. Általános iskolásokból, középiskolásokból és egyetemistákból álló csoportokat szervezett, felhasználva az “indián romantikát” is, valójában cserkész nevelést végzett, és nagyszerű, több napos erdei táborokat szervezett.

1961. február 6-án éjjel az országosan szervezett akció keretében őt és több társát, Bolváry L. Lászlót, Károly Róbertet, Bárdfalvi Ferencet és Várhidy Györgyöt is letartóztatták. 1961. szeptember 19-én, koncepció perben, zárt tárgyaláson, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vádjával ítélték el hat évre. Márianosztrán, a volt pálos kolostorból átalakított börtönben raboskodott, 1963-ban amnesztiával szabadult. 1964-ben Lengyelországon át Nyugatra akart szökni. Már a hajón elfogták és újabb másfél évet töltött lengyel börtönben. 1966-ban tért haza, majd több helyen szolgált lelkészként. Végül 1973-ban Kővágószőlősekre helyezték plébánosnak. A kővágószőlősi, kővágótöttösi és a cserkúti Árpád-kori templomok renoválása is az ő nevéhez fűződik. Kővágószőlősen a plébánia templom falán munkásságát két emléktábla is megőrökíti. Mindeközben és később is, még a nyolcvanas években is, minden mozdulatát figyelték. Máig is vitatott körülmények között halt meg 1986-ban Budapesten. Amikor a járdáról lelépett egy gépkocsi halálra gázolta, majd tovább hajtott. Földi maradványai a Pécsi Köztemető II. parcella 1/B. sírjában nyugszanak.

Csonka Ferenc Atya igazi „emberhalász” volt, bibliai értelemben: amerre csak járt, hívő tábora egyre csak növekedett. Az ifjúság minden kényszer nélkül csatlakozott hozzá és követték még annak ellenére is, hogy gyermekként, ifjúként is érezték, ezekről mélyen hallgatni kell. Szuggesztív egyénisége, nyílt életvitele sok középiskolást és egyetemistát vonzott a Pécsi Belvárosi Templom, a Dzsámi „katakombáiba”, a filozófiai megbeszélésekre, hittan órákra, ahol kérdezni, vitatkozni is lehetett és minden véleményt elfogadott és türelemmel válaszolt mindenkinek.

Gyakran meglátogatta a családokat, mindig máshol, ahol szerény körülmények között többen összegyűltek egy-egy megbeszélésre, lelki gyakorlatra. Csonka Ferenc atya mint igazi hitvalló cserkészpap, lelki és testi rátermettsége, vezéregyénisége révén a földalatti mozgalomban lelkesen tevékenykedett: mindig a keresztény értékrendet, a cserkésztörvényt és ezek következetes betartását várta el mindenkitől. A táborozások során, az erdő nyugalmaiban mindig meg lehetett találni kimagasló termetű, mindig kész volt két fa között üldögélve egy-egy filozófiai megbeszélésre, egyéni gondok megvitatására, akár gyóntatásra is.

2012-ben a még élő, egykori katakomba-cserkész tanítványok semmisségi eljárást kezdeményeztek Csonka Ferenc ügyében. A Pécsi Törvényszék 2013. január 24-i keltezéssel hozott végzéssel néhai Csonka Ferenc elítélését semmisnek nyilvánította. Hálás tanítványai forrást neveztek el róla a Mecsekben, és a Pécsi Belvárosi Templomban, cserkészmise keretében, volt gyóntatószéke mellett 2013-ban emléktáblát helyeztek el a következő szöveggel: "Csonka Ferenc cserkészpap (1924-1986). 1961. február 6-án többedmagával elhurcolták és igaztalan vádak alapján elítélték. E templomban működött, e helyen gyóntatott. Élete példát adott."

Csonka Ferenc élete valóban példát adott. Sok száz magyar fiataalt nevelt és tanított a legnehezebb időkben a legsötétebb elnyomás idején. A magyar nemzeti érzés felkeltésével, a cserkészlet embert formáló önzetlen erejével, a magyar-keresztény erkölcsi hitvallás megismertetésével és követésének példájával egy elnyomott ifjú nemzedék számára nyújtott reményt, egy szebb jövőben való hitet és emberi tartást.

Lénárd László